

RECHTBANK AMSTERDAM
ZITTINGSDATUM 1 SEPTEMBER 2022
ZAAK-/ROLNUMMER C/13/708733 21/930

PLEITNOTITIES MR. S.R.F. AARTS

inzake:

ING BANK N.V.
gevestigd te Amsterdam

gedaagde

advocaat: mr. B.W.G. van der Velden

tegen

STICHTING VIRUSWAARHEID.NL
Gevestigd te Rotterdam

eiseres

advocaat: mr. J.B. Maliepaard

Edelachtbaar College,

1. INLEIDING

- 1.1 Het gaat vandaag over de opzegging van de zakelijke rekening van stichting DancaMundo, na naamswijziging stichting Viruswaarheid.nl (hierna: de **Stichting**).¹
- 1.2 ING betreurt dat zij voor de derde keer in rechte moet verschijnen in verband met de rechtmatigheid van die opzegging. Zij had gehoopt dat de Stichting zich daadwerkelijk zou inspannen een andere bank te vinden, nu de Stichting die hoop ook zelf publiekelijk heeft uitgesproken² en het ook op haar weg had gelegen om daartoe inspanningen te verrichten.
- 1.3 De Stichting blijkt echter – ondanks haar verplichtingen daartoe en de expliciete opdracht van de voorzieningenrechter – geen daadwerkelijke inspanning te hebben verricht om een andere bankrekening te openen. De Stichting stuurt daarmee aan op continuering van de relatie met ING, terwijl zij met meerdere (onjuiste) aantijgingen en dreigementen aan het adres van ING de relatie juist onhoudbaar heeft gemaakt.

2. EEN GEWONE KLANT

- 2.1 De Stichting wijdt in de dagvaarding veel woorden aan het vermeend beleid ten aanzien van organisaties met extreme denkbeelden.
- 2.2 ING betwist met klem dat de opzegging verband houdt met de denkbeelden van de Stichting. ING heeft geen specifiek beleid ten aanzien van organisaties zoals de Stichting, maar beoordeelt iedere nieuwe en bestaande klant op basis van haar merites.
- 2.3 ING heeft de Stichting en voorheen stichting DancaMundo (**DancaMundo**) ook altijd als iedere andere klant behandeld. Iedere klant van ING is voorwerp van voortdurend cliëntenonderzoek, waartoe ING op grond van de Wft en de Wwft verplicht is ten aanzien van toekomstige en bestaande klanten.³

¹ Hoewel de dagvaarding alleen betrekking heeft op de opzegging van de rekening van de Stichting, zou vordering (i) van het petitum zo gelezen kunnen worden dat de Stichting haar vordering tot verklaring voor recht ook richt op de opzeggingen van de rekeningen en producten van de heer Engel en DA Dance Studio (zoals ingebracht door de Stichting in Productie 20 en Productie 21 van de dagvaarding). ING merkt volledigheidshalve op dat de Stichting daarbij geen voldoende belang in de zin van art. 3:303 BW heeft omdat zij geen eigen belang bij die vordering heeft. Daar komt bij dat de Stichting geen feiten of omstandigheden heeft aangevoerd waaruit blijkt dat zij bevoegd zou zijn om namens de heer Engel en/of DA Dance Studio op te komen tegen de opzeggingen van 27 november 2020.

² ING verwijst hiervoor naar de berichten van het ANP van 2 juni 2021 (Productie 23 conclusie van antwoord), het AD van 2 juni 2021 (Productie 24 conclusie van antwoord) en de overige ingebrachte nieuwsbronnen van 2 juni 2021 (Productie 27 conclusie van antwoord). Vgl. ook §2.44 van ING's conclusie van antwoord.

³ Rb. Amsterdam (vzr.) 28 januari 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021, r.o. 4.3.

- 2.4 Dat cliëntenonderzoek is niet vrijblijvend. ING is gehouden cliëntenonderzoek te verrichten.⁴ Daarnaast moet zij een adequaat beleid voeren om een integere uitoefening van haar bedrijf te borgen.⁵ Het cliëntenonderzoek is tevens een onderdeel van deze integere bedrijfsvoering. Voor het waarborgen van een integere bedrijfsvoering is het essentieel dat banken weten met wie zij een zakelijke relatie aangaan en wat voor transacties zij verrichten. Belangrijk is ook dat banken vrij zijn om te bepalen met wie zij zakelijke relaties aangaan. Slechts in uitzonderingsgevallen kan een bank verplicht worden om te contracteren.⁶
- 2.5 Het cliëntenonderzoek stelt ING in staat een voortdurende controle uit te oefenen op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties. Op deze manier moet ING zich ervan verzekeren dat deze transacties ook overeenkomen met de kennis die ING heeft van de zakelijke relatie en haar risicoprofiel.
- 2.6 Anderzijds rust op de klant zelf de verplichting⁷ om ING in staat te stellen aan haar verplichtingen onder de Wft en Wwft te voldoen en geen misbruik te (laten) maken van de diensten van ING, bijvoorbeeld door activiteiten die de werking van en de betrouwbaarheid van het financiële systeem kunnen schaden en dus schadelijk zijn voor de reputatie van ING.⁸ Van een klant mag worden verwacht dat die uit zichzelf met informatie komt die voor de bank relevant is.⁹
- 2.7 Als ING niet kan voldoen aan haar wettelijke verplichting tot dit cliëntenonderzoek, bijvoorbeeld omdat de klant niet meewerkt, dan is zij wettelijk gehouden om de relatie te beëindigen.¹⁰ Daarnaast levert het niet kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting tot cliëntenonderzoek, risico's op voor ING die zij niet kan, wil en hoeft te aanvaarden. Bovendien kan een overtreding gesanctioneerd worden door de toezichthouders.
- 2.8 Ter voorkoming van misverstanden: het cliëntenonderzoek vindt zijn grondslag in de Wft en de Wwft en beperkt zich niet tot het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering, zoals de Stichting lijkt te veronderstellen. Het cliëntenonderzoek strekt tevens ter bescherming van de integere bedrijfsvoering. Reputatie- en integriteitsrisico's worden in brede zin beoordeeld, en het is aan ING om dit beleid nader in te vullen.¹¹ Als een klant onvoldoende invulling kan geven aan

⁴ Artikel 3 lid 2, aanhef en onder d Wwft.

⁵ Rb. Amsterdam (vzr.) 28 januari 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021, JOR 2021/91 m.nt. T. Hekman, r.o. 5.

⁶ Conclusie A-G Hartlief bij HR 5 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1652 (*Yin Yang II*), overweging 4.25.

⁷ Onder meer op grond van artikel 2 lid 2 van de Algemene Bankvoorwaarden.

⁸ Hof Amsterdam 19 januari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:281, r.o. 3.4; Rb. Amsterdam (vzr.) 28 januari 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021, r.o. 4.3.

⁹ Rechtbank Overijssel 5 februari 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:526, r.o. 4.16-17.

¹⁰ Op grond van artikel 5 lid 3 Wwft

¹¹ Hof Amsterdam 19 januari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:281, r.o. 3.6.

de verplichtingen die ING stelt aan haar cliëntenonderzoek, kan ING gehouden zijn om haar onderzoek te intensiveren en aanvullende informatie te vragen aan klanten.¹²

- 2.9 Dit alles komt er in dit geval op neer dat wanneer ING onregelmatigheden ontdekt op een rekening of als er negatieve mediaberichten (*adverse media*) zijn met betrekking tot klanten, ING verplicht is nader onderzoek in te stellen.¹³

→ Hoezo

- 2.10 In dit geval was er een verplichting voor ING om een cliëntenonderzoek te doen naar de bankrekening van DancaMundo. Dit bleek ook terecht.¹⁴ Uit het onderzoek kwam naar voren dat (i) de Stichting donaties liet binnenkomen op een rekening die niet toekwam aan de Stichting, eentje waarover de heer Engel als enig bestuurder kon beschikken zonder toezicht, (ii) de Stichting donaties die zich op de rekening van DancaMundo bevonden zonder medeweten en instemming van de donateurs aanwendde voor de aankoop van grond door de heer Engel in privé, (iii) de Stichting geen documentatie kon overleggen ter onderbouwing dat er sprake zou zijn van een (zakelijke) lening, (iv) er dus serieuze aanwijzingen waren voor onrechtmatig gebruik van donaties en onrechtmatig gebruik van de rekening van DancaMundo, (v) de statuten van DancaMundo geen grondslag gaven voor het verstrekken van leningen, (vi) vragen van ING consequent onbeantwoord door de Stichting bleven en, mede als gevolg van deze omstandigheden, (vii) het risico op herhaling van de onregelmatigheden reëel was.¹⁵ De handelwijze van DancaMundo en later de Stichting heeft het vertrouwen van ING in de integriteit van deze klant ernstig geschaad.

- 2.11 De Stichting doet dat in de dagvaarding af als een detail, nu het achteraf allemaal verklaarbaar zou zijn geweest en Engel het bedrag van de lening heeft terugbetaald. ING betwist dat. Ten eerste is de Stichting pas op zitting in het eerste kort geding met antwoorden en verklaringen gekomen voor de gang van zaken. Dat is veel te laat. Dat de onregelmatigheden bovendien achteraf zijn teruggedraaid – nadat ING vragen had gesteld en de relatie had beëindigd – doet er niet aan af dat de situatie zich wezenlijk anders had kunnen ontwikkelen als ING anders had gehandeld. Dit is dus een geval van wijsheid achteraf, en dat is makkelijk praten. Juridisch komt ook slechts gewicht toe aan de omstandigheden die ten tijde van de opzeggingen hebben plaatsgevonden en kenbaar waren voor ING. Het gaat immers om een *ex tunc* beoordeling van de opzegging.¹⁶ Ten derde geldt dat ook het OM inmiddels heeft vastgesteld dat er

¹² Hof Amsterdam 19 januari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:281, r.o. 3.8.

¹³ Art. 3 lid 2 sub d Wwft en art. 3:10-3:17c Wft. Zie *Leidraad Wwft en Sanctiewet. Toelichting op de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en de Sanctiewet 1977*, 19 oktober 2020, p. 21-22.

¹⁴ Dat vond ook de voorzieningenrechter; “vraagtekens gesteld kunnen worden bij de handelwijze van Engel”. (r.o. 4.8 van het vonnis van de voorzieningenrechter van de Rb. Amsterdam van 1 juni 2021, door de Stichting ingebracht in deze procedure als productie 1 bij haar dagvaarding).

¹⁵ Productie 1, Procesdossier kort geding mei/juni 2021, conclusie van antwoord ING, §3.9(v).

¹⁶ HR 9 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2021:347 (concl. P-G T. Hartlief), r.o. 2.14.

JURIST
ACCOUNTANT

destijds bij de Stichting onregelmatigheden hebben plaatsgevonden. ING verwijst daarvoor naar productie 36 van de Stichting van 30 augustus jl.

- 2.12 Bovenstaande alleen al is voldoende grond voor ING om de bancaire relatie te moeten beëindigen. Ter verduidelijking: als ING niet zou acteren, zouden donateurs ING kunnen verwijten dat geen actie wordt ondernomen tegen in dit geval voor ING zichtbaar misbruik van donaties door de Stichting.

→ DONATIE
OP
GB2840

- 2.13 In dit geval speelde bovendien mee dat de Stichting bewust het cliëntenonderzoek van ING wilde omzeilen. In plaats van het openen van een nieuwe rekening voor de Stichting, en in plaats van zich te onderwerpen aan het daarmee noodzakelijkerwijs gepaard gaande cliëntenonderzoek, heeft de heer Engel de statuten van DancaMundo zonder medeweten van ING zodanig gewijzigd dat de aard en de doelstelling daarvan in feite werd vervangen door die van de Stichting. Daarmee heeft de Stichting geprobeerd ING een nieuwe klant op te dringen, zonder haar in staat te stellen het cliëntenonderzoek te verrichten waartoe zij wettelijk is gehouden.

STATUTEN
WIJZIGEN

→ OPLOSSING
HIER
OMZEILEN

- 2.14 Wanneer ING hierop niet zou hebben geacteerd, zou ING terecht kunnen worden verweten dat zij haar cliëntenonderzoek niet zorgvuldig uitvoert. Nu is immers sprake van een bancaire relatie met een partij waarnaar in het geheel geen voorafgaand cliëntenonderzoek is gedaan. Hierdoor heeft ING te maken met een partij met een andere doelstelling, activiteiten en transacties. Dit levert een geheel ander risicoprofiel op.

- 2.15 Het niet acteren door ING op resultaten van het cliëntenonderzoek en het aanhouden van een dergelijke klant leidt tot onacceptabele integriteits- en reputatierisico's. Tegen deze achtergrond meent ING dan ook dat zij alle redenen had de relatie te beëindigen.

3. GEEN INSPANNINGEN VERRICHT OM OVER TE SLUITEN

- 3.1 Hoe nu verder? De Stichting heeft het erop aan laten komen.
- 3.2 Sinds 27 november 2020, de datum van de eerste opzeggingsbrief en inmiddels ruim anderhalf jaar geleden, is zij in gelegenheid gesteld een bankrekening te openen bij een andere bank. Zij is in al die tijd niet aantoonbaar verder gekomen dan een enkele (schriftelijke) afwijzing van de Triodos Bank.
- 3.3 Toegang tot het bancaire verkeer, en het kunnen beschikken over een bankrekening, wordt als een zwaarwegende omstandigheid meegewogen bij de beoordeling van een opzegging. De klant dient te stellen en te bewijzen dat zij nergens anders 'bancair onderdak' kan vinden. De zwaarwegendheid van deze omstandigheid brengt mee dat aan de stelplicht en bewijslast van de klant strengere eisen mogen – en zelfs moeten – worden gesteld. De klant heeft het openen van een nieuwe rekening immers volledig

en uitsluitend zelf in de hand – de bank vervult daarin geen enkele rol. Het mag niet zo zijn dat een klant, door onvoldoende inspanningen te verrichten, kan bewerkstelligen dat de opzegging niet aanvaardbaar is omdat hij anders niet kan bankieren. Anders gezegd; de marginale toets van ‘onaanvaardbaarheid’ van een contractuele opzegging wordt te veel uitgehold als een klant te makkelijk kan beweren dat hij nergens anders wordt geaccepteerd.

3.4 Wat mag dan van de klant worden verwacht? Ten minste het volgende;

- (i) Een klant moet *tijdig* inspanningen verrichten om banken te benaderen. Het afwachten van de opzegtermijn is niet opportuun en niet te rijmen met het doel waarvoor een opzeggingstermijn is bedoeld;
- (ii) Een klant zou alle bancaire instellingen moeten benaderen waarbij zij redelijkerwijs een betaalrekening kan openen. Een klant kan haar inspanningsplicht in ieder geval niet afdoen met het benaderen van slechts enkele (groot) banken;
- (iii) Een klant moet – logischerwijs – alles in het werk stellen om de aanvraag en KYC-procedure bij andere banken zorgvuldig te doorlopen en tijdig en volledig te voldoen aan alle informatieverzoeken van de banken in dat kader;
- (iv) Verwacht mag worden dat een afwijzing bij andere banken schriftelijk wordt onderbouwd. Ten minste mag van de klant worden verwacht dat die de afwijzende bank om een schriftelijke onderbouwing vraagt;
- (v) Verder mag worden verwacht dat de klant zelf geen handelingen verricht om een oversluiting te bemoeilijken;

3.5 Laten we deze uitgangspunten afzetten tegen wat de Stichting stelt over haar inspanningen om een nieuwe bank te vinden:

- (i) **Rabobank:** er is geen bewijs dat de aanvraag door de Rabobank is afgewezen. Voor zover die uit de opname van een telefoongesprek met een medewerker van Rabobank zou moeten volgen, wordt dat betwist.
- (ii) **ABN AMRO:** op de aanvraag was ten tijde van de dagvaarding nog niet beslist, mede als gevolg van het late tijdstip waarop de Stichting een aanvraag had gedaan bij ABN AMRO. Hoe dan ook blijkt uit de e-mail van ABN AMRO van 29 juli 2021 dat de Stichting niet adequaat reageert op informatieverzoeken.¹⁷ De Stichting heeft ook nu niet aangetoond hoe de aanvraag bij ABN AMRO is afgelopen.

¹⁷ Productie 26 bij de dagvaarding.

- (iii) **SNS:** de aanvraag is kennelijk afgewezen, maar uit de stukken wordt uitsluitend duidelijk dat dit het gevolg is van onvoldoende (tijdige) medewerking aan het aanvraagproces door de Stichting zelf.¹⁸
 - (iv) **Bunq Bank:** er is geen bewijs dat de aanvraag door Bunq Bank is afgewezen. Als reden voor deze beweerde afwijzing stelt de Stichting dat Bunq Bank alleen particulieren als klant zou accepteren. Dat wordt betwist. Bunq Bank accepteert weldegelijk stichtingen als klant.
 - (v) **Volksbank (Regiobank):**¹⁹ er is geen bewijs dat de aanvraag door de Regiobank is afgewezen. De Stichting stelt dat de Volksbank (Regiobank) een “*regionaal aspect in de bedrijfsvoering*”²⁰ vereist, maar dit volgt noch uit de ‘Voorwaarden V&S Rekening’ noch uit het ‘Reglement Zakenrekening’ van de Regiobank. De Regiobank accepteert weldegelijk stichtingen als klant.
- 3.6 Nog los van dit rijtje, heeft de Stichting ten onrechte nagelaten een verzoek te doen bij andere banken zoals Van Lanschot, ASN Bank, DHB Bank, Knab Bank, etc.
- 3.7 Kortom, de Stichting heeft pas geruime tijd na de opzegging door ING een handvol banken een verzoek gedaan om een rekening te openen. Zij is vervolgens ook nog eens onvoldoende zorgvuldig geweest in de aanvraagprocedures; in meerdere gevallen zijn die aanvraagprocedures gestaakt als gevolg van het feit dat de Stichting niet (tijdig) doorkwam met informatie of niet voldeed aan verzoeken. In meerdere gevallen is geen schriftelijk, en soms überhaupt geen, bewijs overgelegd van de stellingen omtrent rekeningaanvragen.
- 3.8 Als sommige banken daarnaast redenen hadden om terughoudendheid te betrachten in het contracteren met de Stichting, bijvoorbeeld doordat de Stichting zich publiekelijk meermaals opruiend en beledigend richting ING heeft uitgelaten, dan ligt dat in de risicosfeer van de Stichting.
- 3.9 Voor zover de Stichting wil betogen dat zij een rekening bij een systeembank zou moeten kunnen hebben, wordt dat nadrukkelijk betwist. Er is geen enkele aanwijzing in de wet (of rechtspraak) die steun biedt voor die eis. Voor zover de Stichting al recht zou hebben op toegang tot het bancaire systeem, gaat het niet slechts om het hebben van een rekening bij een systeembank.

¹⁸ Uit de e-mail van SNS van 10 augustus 2021 (productie 25 bij de dagvaarding) blijkt dat de Stichting niet op tijd bepaalde informatie heeft aangeleverd.

¹⁹ De Stichting verwijst in §3.30 van haar dagvaarding naar de Volksbank. ING neemt aan dat zij hiermee de RegioBank bedoelt, omdat de Volksbank geen rekeningen aanbiedt en de RegioBank een van de ‘bankmerken’ van de Volksbank is dat dat wel doet (naast ASN Bank en SNS).

²⁰ Dagvaarding, §4.29.

- 3.10 Platgeslagen; de Stichting heeft niet bepaald ‘haar best’ gedaan om een nieuwe rekening te openen. Daarbij lijken de beperkte inspanningen die de Stichting wél heeft verricht voor de Bühne te zijn geweest. Wellicht is het een onterechte vooringenomenheid dat de Stichting meent nergens anders te worden geaccepteerd. Hoe dan ook maakt het geen verschil, nu van de Stichting verwacht en geëist mag worden dat zij zich daadwerkelijk hard had gemaakt een nieuwe bank te vinden.²¹
- 3.11 Concluderend moet dan ook worden vastgesteld dat de Stichting niet heeft voldaan aan haar inspanningsplicht een nieuwe bank te vinden. De opzegging van de bancaire relatie kan op *die* grondslag hoe dan ook niet onaanvaardbaar worden geacht, en evenmin kan die omstandigheid aanleiding geven om ING te veroordelen opnieuw met de Stichting te contracteren.
- 3.12 ING vraagt uw rechtbank om uw beslissing op dit punt uitvoerig te motiveren. Niet alleen in deze zaak, maar ook in bredere context, zijn de inspanningen die een klant moet verrichten om elders te bankieren immers van groot belang voor de beoordeling van een contractuele opzegging.
- 4. EN NU?**
- 4.1 Samenvattend is de situatie als volgt. ING heeft de relatie opgezegd toen bleek dat de Stichting misbruik maakte van de bankrekeningen, gelden van derden aanwendde voor oneigenlijke doelen, daarvoor desgevraagd geen verklaring gaf (of kon geven) en het risico op herhaling reëel was. Vervolgens heeft de Stichting zich, na de opzegging, meermaals laatdunkend en dreigend richting ING uitgelaten, als gevolg waarvan ING maatregelen heeft moeten treffen,²² dat is niet te rijmen met wat contractuele partijen van elkaar mogen verwachten. Als uitgangspunt moeten partijen zich immers redelijk en billijk jegens elkaar opstellen.²³ ING mist dan ook het benodigde vertrouwen voor voortzetting van de relatie.
- 4.2 Tegen voornoemde achtergrond heeft ING de relatie rechtsgeldig beëindigd. Er is geen aanleiding om ING te verplichten die relatie desondanks voort te zetten of

²¹ Vgl. productie 17 van ING’s conclusie van antwoord, waarin mr. Leung in een e-mail van 2 juni 2021 (kort na het eerste kortgedingvonnis van 1 juni 2021) naar mr. Maliepaard het volgende schrijft: “*Jij hebt tijdens de zitting namens jouw cliënte aangegeven dat Stichting Viruswaarheid.nl zal overstappen naar een andere bank, zodra bij een andere bank een bankrekening beschikbaar komt. Wij gaan ervan uit dat jouw cliënte alles in het werk zal stellen om een bankrekening te verkrijgen bij een andere bank.*”

²² Zoals toegelicht in §2.47 en §2.48 van ING’s conclusie van antwoord.

²³ Art. 6.2 BW.

opnieuw aan te gaan. Dat de Stichting geen nieuwe bankrekening heeft geopend komt immers volledig voor haar risico, nu zij het daarop heeft laten aankomen.

- 4.3 Onder deze omstandigheden kan de opzegging niet 'onaanvaardbaar' worden geacht. Zeker niet tegen de achtergrond van de "terughoudende toets" van artikel 6:248 lid 2 BW, die nog steeds het uitgangspunt is en een marginale toetsing vraagt bij de contractuele opzegging van een bancaire relatie.

Advocaat